

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. FRANCISZ LAJOS.
Társzerkesztő:
Dr. KASZALA JÁNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.
Hirdetések árai: Egy háromhasábos pöttyösor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény. Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

A kisipar megmentése.

Nyitra, ápr. 29.

A statisztika szerint a nagyipar vállalatai, melyeknek tápláló forrása a nagy tőke, a kézműves iparban az egész világon nagy változásokat idéztek elő.

Vannak a kézműves iparnak egyes ágai, melyeket a nagy ipar a szó szoros értelmében tönkre tett. Ilyen a fonó és szövő ipar. Magyarországon az 1890-ik évben 11,687 szövő iparos volt, ez a szám tíz év alatt több mint négy ezerrel csökkent, úgy hogy az az 1900-ik évben már csak 7407 ilyen kisiparost találunk. A legújabb statisztikai adatok még nem állanak rendelkezésünkre, de teljes joggal feltehetjük, hogy a kisiparnak ezen osztályában az önálló iparosok száma legalább is olyan arány szerint csökkent, mint a megelőző évtizedben, mert hiszen az újabb gyáralapításokból látjuk, hogy a nagy tőke uralma ezen iparág terén nem szorult szűkebb határok közé, ellenkezőleg újabb területeket hódított meg.

A nagyiparnak hasonló hatását tapasztaljuk a fazekas-, esztergályos-, fésűs-, kalapos-, varga-, szappanos-, szitakötő-, kötélverő-, puszkaműves- és órás mestersegeknél. A kisiparnak ezen nemeiben is állandóan fogy az önálló iparosok száma,

még pedig úgy, hogy ezek a kisiparosok előbb az üzemüket kénytelenek kisebbiteni, segédek számát apasztani, végre felhagyni az üzlettel.

A nagy tőkének ilyen terjeszkedése mellett — úgy látszik — mást nem lehet várni, mint azt, hogy a kisiparosok osztálya teljesen meg fog semmisülni. Egyes nemzetgazdászok tényleg ezt jósolják és nem is valami fájdalmas érzéssel, hanem a dolgok rideg szemléletén alapuló számítással állapítják meg, hogy a kézműves iparnak elpusztulását a haladó viszonyok követelik.

Csak hogy a kisipar sorsát illetőleg nem fogadhatjuk el szakértőknek a kapitalista szellemű nemzetgazdászokat, a kik a nagy tőke iránti előszeretetből rózsás színben látják azokat a vívmányokat, melyekkel a nagy tőke az ő eddigi térfoglalásának egyes állomásain dicsekedhetik. A kisipar jövő sorsát leginkább azok hivatottak mérlegelni, a kik tüzetes tájékoztatással bírnak arról az egész nagy műhelyről, melyben nem csak a kisipar bajai, hanem annak kétségtelen sikerei, el nem tagadható eredményei is szembe tűnnek.

Ugyanaz a statisztika, mely az önálló kisiparosok számának folytonos csökkenéséről tesz bizonyosságot, azt is mutatja, hogy a kézműves iparnak mindazon önálló művelői, a kik üzleteiket *gépekkel* szerelték

fel, nem csak kibírták a versenyt a nagy iparral, hanem ezenfölül még módjukban állott fejleszteni az üzletüket.

A cipész- és szabóiparnál például, melyeknél leginkább honosult meg a gépek alkalmazása, a nagy ipar óriási erőfeszítése ellenére, a melylyel az említett két kisipari ágat tönkre tenni igyekezett, azt látjuk, hogy mind a két iparág nem hanyatlott, hanem fejlődött, ha ez a fejlődés nem is áll arányban a népesség szaporodásával és a közszükséglet növekedésével.

Hazánkban 1890-ben 60,319 cipész és csizmadia vállalat volt 41,932 alkalmazottal, tíz év múlva, 1900-ban 63,043 vállalat, 42,179 alkalmazottal. A szabóiparban 1890-ben 28,209 vállalat 26,342 alkalmazottal, 1900-ban 37,470 vállalat, 30,592 alkalmazottal. Érdekes még, hogy a szabóiparban a 20-nál több segéddel dolgozó vállalatok száma 1890-től 1900-ig huszonegyről harmincra emelkedett.

A statisztikának ezen adatai kétségtelenné teszik, hogy bármennyire uralodik is a nagy tőke, a melynek a világ minden államában kezére járnak a kormányok és a törvényhozás szervei, mégis a kisipar, ha modernizálódik, vagyis ha a gépek jelen korszakában a nagyiparhoz hasonlóan a gépek olcsó és gyors termelő erejét igénybe veszi, még mindig kiáll-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

A vadász.

— Falusi történet a Kr. u. I. századból. —

Irta: Dio Chrysostomus.

III.

A bíróság előtt.

A vadász tovább beszél a szinkörben. — A falhoz szorított vándló szónok. — A vadász vagyona. — Jóságosság a hajótörtek iránt. — Új védőszónok. — Csók a szinkörben. — A nép tetszése. — A vadász megjutalmazása.

Beszédemre újból méltatlankodott az állami tisztviselő s azt mondta, hogy ne legyek olyan ostoba, mint a föld.

— Földről beszélsz? — kérdeztem én. Mondtam már, hogy nincsenek földjeink.

Erre azt kérdezte, hogy akarunk-e két attikai talentumot*) fizetni. Amire én azt feleltem, hogy nem fizetünk.

— Van egy kevés húsunk, azt készségesen átengedjük nektek. A hús egy részét pácba tettük, másik részét pedig, a sertés és szarvassonkákat s más pompás husokat füstre akasztottuk.

Szavaimra a közönség zajongani kezdett s a

*) Egy talentum körülbelül 6000 koronának felel meg.

szemembe mondták, hogy hazudok. Az állami tisztviselő pedig azt kérdezte tőlem, van-e gabonánk és mennyi? Megvallottam őszintén.

— Van két véka búzánk, négy véka árpánk s ugyanannyi kölesünk, mert bizony rosszul ütött ki az idei termés. Vegyétek el hát a búzát és az árpát, csak a kölest hagyjátok meg nekünk. De ha kölesre volna szükségetek, ám vigyétek el azt is.

— Hát borotok van-e? kérdezte valaki a hallgatók közül.

— Van, feleltem én. Ha valaki közületek felénk vetődik, szívesen adunk belőle, csak hozzon magával bőrtömlőt, mert mi ezzel nem rendelkezünk.

— Azután nagy-e a szőlőtők? faggatott tovább.

— A házunk előtt van két tő, az akol előtt hús s a folyón túl, ahol nem régen ültettük el a vesszőket, ugyanannyi tő. Valamennyi rendkívül nemes faj s nagy fürtöket terem, amiről bizonyosságot tehetnek az idegenek, kik hozzájuk férköznek s el-elemelnek egy-két fürtöt. De hogy fölmentsetek benneteket a további kérdezősködéstől, elmondom, hogy van nyolc kecskénk, egy szarva vesztett tehenünk és borjunk, négy sarlónk, négy kapánk, három lándzsánk s mindegyikünknek

külön egy vadászkeszünk. Agyagedényekkel is rendelkezünk. Ezekről azonban fölösleges szólanom. Mindketten családos emberek vagyunk. Két szép kunyhóban lakunk: van ezeken kívül még egy kunyhónk, ahol az élelmiszereket és az állati bőroket tartjuk.

— Állatbőroket? — kiáltott közbe az első szónok. Zeusra! Talán éppen a pénzeteket ássátok oda!

— Menj hát és ásd ki, te ostoba, válaszoltam. Ugyan kinek jutna eszébe, hogy a pénzt elássa; hiszen a pénz nem növény, amelytől termést remélhetnénk.

Erre mindnyájan nevetni kezdtek s én úgy vettem ki, hogy nem rajtam, hanem a szónokon nevettek.

— Ez a mi egész vagyonunk, folytattam én. És még csak nem is tiltakoznánk, ha vagyonunktól meg akarnátok minket fosztani. Mert hát nem vagyunk mi sem idegenek, sem haramiák, hanem polgárok, amint ezt atyámtól hallottam, aki maga is polgár volt. Gyermekeinket is jóra való polgárokká neveljük s meg vagyok győződve, hogyha egyszer majd rablótámadás vagy az ellenség betörése harcba szólít benneteket, fiaink nem fognak rátok szegyet hozni. Most ugyan békében él az ország, de ha baj lesz, óhajtani fogjátok, vajha

a versenyt a nagyiparral, még mindig ezer és ezer kis existenciának biztosíthat megélhetést.

Felismerte ennek az annyira időszerű kérdésnek nagy hordozó erejét a *pozsonyi kereskedelmi és iparkamara*, midőn f. hó 5-én tartott teljes ülésében a leghatározottabban hangsúlyozta, hogy a kisiparos osztály megmentésének módját az iparosok szakképzettségének fejlesztésében, versenyképességének emelésében látja s e végből feladatának tartja oda hatni, hogy állami támogatással *kis- és középipari gépbeszerző szövetkezetek létesíttessenek*.

Nagy elismerést érdemel a kamarának ez az állásfoglalása, melyet a statisztika adatai fényesen igazolnak. Bármily nehéz is a kis- és középipar helyzete, nem kell felette meghúznunk a lélekharangot és nem is szabad engednünk, hogy a nagy tőke ennek a lélekharangnak a kötelét megragadhasssa. A kisiparnak élnie és újra virulnia kell, mert mellőzhetetlen alapja az a nemzetgazdasági erők helyes felosztásának.

A pozsonyi ipar- és kereskedelmi kamara tisztán, világosan látja a kisiparosok megmentésének módját. Ám most már küzdjön érte! Hálára kötelezi vele az egész országot, első sorban pedig a hatásköréhez tartozó kerületet.

A magyar nemesség osztogatása.

Alig van olyan száma a hivatalos lapnak, melyben egy-két, sőt több nemességi adományozást nem olvassunk.

Az ország fejlődő viszonyai természetessé teszik azt, hogy azokba a társadalmi osztályokba, melyek rang szerint differenciálódnak, időről-időre újabb elemek vétessenek fel. Így volt ez mindig, a nemesi és főnemesi osztályok hosszú idők folyamán érték el azt a létszámot, amely már magában véve ezeket az osztályokat az ország számottevő tényezőivé tette.

A felvétel a magyar nemességbe a polgári rendből történt. A jobbágyból szabad ember, a szabad emberből nemes ember lett. Városokban az iparos es kereskedői munkából önálló iparos

sok ilyen polgára volna a hazának. Tévedtek, ha azt hiszitek, hogy ez a szónok, ha a haza veszélybe kerül, fegyvert fog ragadni s küzdeni fog az ellenség ellen, hacsak a nyelvvel nem, mert ez a fegyvere valóban félelmetes.

— Szívesen adunk nektek az elejtett vadak húsából, kaptok állatbőröket is tőlünk; csak küldjétek hozzánk valakit, aki azokat elvigye. Ha pedig azt kívánjátok, hogy romboljuk le kunyhóinkat, azt is megteesszük, csak aztán adjatok nekünk itt a városban valami viskót, ahol meghúzhatunk magunkat s védve legyünk az időjárás viszontagságai ellen.

— Amit pedig szónokotok a hajótöröttekről összefecsegett, ezt az istentelen és alávaló dolgot (amiről pedig csaknem egészen megfeledeztem, pedig erről kellett volna először szólanom) — úgy hiszem — senki sem fogja elhinni közületek. Hiszen istenfélelmüktől eltekintve, amely lelküket áthatja, ki van zárva, hogy a hajótöröttek útján juthassunk valamihez, mikor a hajó gerendáiból is legfölsőbb roncsokat vet partra az ár.

— Valamelyik nyáron történt, hogy a partra vetett sirálymadarakra bukkantam. Ezeket is fölfüggesztettem a tenger partján álló tölgyfára. Zeus óvjon engem attól, hogy az emberek szeren-

vagy kereskedő lett, ebből nemes ember. Háborúban vagy békében a hazának és a trónnak tett szolgálatokat jutalmazták ezzel a kitüntetéssel. Ezek a szolgálatok nyilvánvalóak voltak, innét a nemesség tekintélye és becslése.

Az újabb időben, de különösen a jelenlegi kormány derűre-borura osztogatja ezt a rangot. Igen sokan kapják meg a pénzvilág emberei közül „közgazdasági érdemeik” elismerésül. Megengedjük, hogy a közgazdasági téren is lehet jeles érdemeket szerezni és azt is készséggel elismerjük, hogy ezek az érdemek a hazának tett szolgálatok értékével bírhatnak.

Másrésről azonban köztudomású, hogy éppen a pénzpiac az, amelynek a hazafias közérdek a legkevésbébbet köszönhet. A pénzvilág közgazdasági tevékenysége inkább egyes érdekcsoportoknak használ s bár ennek is van a közjóra kiható fontossága, szoros értelemben még sem tekinthető olyan hazafias szolgálatnak, amely kitüntető megjutalmazásra érdemes lenne. Az igazán értékes és érdemes hazafiúi szolgálat csak az lehet, amely *önzelen és önfeláldozó*. Ezt a lényeges erkölcsi elemet pedig a jelen kornak közgazdasági tevékenységében ugyancsak ritkán lehet feltalálni, ritkán főképp nagy méretekben.

Ritkának kellene ennélfogva lennie a közgazdasági érdemekért kapott nemességnek is. Pedig azt látjuk, hogy nagyon gyakori. Annyira gyakori, hogy a nemesi rang immár veszteni kezdi az értékét.

Nem nézhetik ezt a jelenséget közömbösen azok, akiknek ősei hazát és királyt szolgálva sokszor roppant nagy áldozatok árán szereztek meg nemesi oklevelüket. Ostoba ember az, akit hiúvá, vagy gögössé tesz ez a rang, de a történeti magyar családok nemessége *nemzeti közkinos* még ma is, mert ezen családok tagjait olyan szent hagyományok kötik a nemzethez, amelyek még a mai züllött viszonyok között is a magyar gondolat- és érzésvilág legbővebb és legtisztább tápláló forrásai.

A hatalmi polcon levő kormányoknak az a könnyelmű eljárása, amellyel nyakra-főre megnevesíti azokat az embereket, akiknek hazafias érdemeiről tudomással egyáltalában nem bírunk s így a nemesi rangot megvetésnek és közgúnynak teszi ki, bűn az ország erkölcsi javai ellen.

Csodáljuk, hogy az uralkodó kormánypárt, amelynek sorait túlnyomó részben a történelmi magyar családok tagjai alkotják, szó nélkül túri a kormányznak ezt a cinikus és üzleti szellemű kufarkodását.

csétlenségéből húzzak hasznat. Ilyen haszonban nekem sohasem volt részem. Ellenkezőleg. Nem egyszer történt, hogy a hozzám segítségért forduló hajótörötteket megszántam, hajlékomba fogadtam, elláttam enni-inni valóval, más tekintetben is segítségükre voltam s készségesen elkísértem őket valamelyik szomszéd községbe. De hát a hajótöröttek közül senki sem tehet tanúbizonyságot mellettem. Hiszen én nem azért tettem jót velük, hogy erről valamikor vallomást tegyének, vagy mintha halát vártam volna tőlük, hiszen azt sem tudtam, hogy hová valók. Isten mentsen titeket attól, hogy valamikor hasonló bajba jussatok.

Alighogy ezt mondtam, a hallgatók közül valaki fölkel a színház közepén. És már attól kezdtem tartani, hogy ez is hazug vádakkal fog előállani.

— Én ezt az embert már régóta vizsgálom, nézem. És most, hogy elhallgatott, nehezen tudom magamat visszatartani, sőt istentelenségnek tartanám, ha nem mondanám el, amit tudok s nem fejezhetném ki hálámat jószágáért, mellyel engem elhalmozott. Polgár vagyok, mondotta, s rámutatott atyjára, aki a tömeg sorai között ült s aki fia szavaira fölkel. Három éven át jártam a tengert Sokles hajóján. Egyszer azonban hajótörést szenvedtünk Caphareusnál s mi alig néhányan

„Harc az uralomért.”

A szakolczi helyzet.

Szakolczáról kaptuk az alábbi tárgyilagos hangon irt cikket, melyet az ottani helyzet megvilágításán kívül alkalmasnak tartunk. Azert közreadjuk, a mint következik:

A Ny. Szemle említést tett már arról a közleményről, mely „Harc az uralomért” cím alatt úgy néhány fővárosi, mint vidéki lapban is megjelent.

Ez a közlemény mindenáron pánszlávnak akarja feltüntetni dr. *Okányik* Lajos szakolczi dékánplebánost és lehetetlen indoklással bizonyítani igyekszik, hogy mily nagy szükség volt arra, hogy ezt az embert a képviselő-választás alkalmával hatalmi eszközökkel kibuktassák. Egyben elpanaszolja a „kevéssé népszerű” intelligencia baját, „rettenetes” küzdelmét a tótokkal szemben s csak éppen hogy babérkoszorút nem fon ezen „kevéssé népszerű” intelligencia homlokára, s olyannak tünteti fel ennek a küzdelmét, mint a melytől Szakolczán a magyar hazafiság megmentése és fentartása függ.

Miután ennek a cikknek semmi más célja nincs, mint éppen azon bűnöknek és hibáknak elpalástolása, melyek a pánszlávizmus terjedését s elhatalmasodását előmozdítják s miután ez a cikk a vértanuság palástjába akarja göngyöltetni azokat, a kiknek érdekében íródott: a nagyközönség tájékoztatása céljából szükségesnek jelentkezik rámutatni azokra a hibákra, melyek a magyarság helyzetét megnehezítik s melyek bő okot szolgáltatnak arra, hogy a tót nép a magyarságtól teljesen elidegenedjen.

A helyzet előzményei.

Elvitázhatlan tény, hogy dr. *Okányik* Lajos, plebánossá történt küzdelmes megválasztása óta semmi egyebbel sem foglalkozik, mint plebániai hivatalának lelkiismeretes vezetésével, a nép bajainak orvoslásával, hívei vallásos érzelmeinek, vagyonosodásának fejlesztésével, értelmiségének emelésével, s annak a tudatnak felébresztésével, hogy csak is a vallásos, erkölcsös s kellő értelmiségi fokra emelt vagyonos nép képes magát minden erkölcstelen befolyás alól emancipálni s csak az ilyen nép vívhatja ki törvényadta jogainak érvényesítését. Hogy törődik a néppel, az nem csak abban leli magyarázatát, hogy ez minden jó papnak eminens kötelessége, melyet ő nagyon is átérez, de nagy része van ebben annak is, hogy a papválasztás alkalmával éppen a nép emberei juttatták ügyét győzelemre s azok a most már „vértanusok”-nak feltüntetett vezető urak ígéreteiknek egy felsőbb parancs következtében történt megszegésével őt a döntő pillanatban cserben hagyták. — Több éven keresztül tisztán csak a népnek s a város érdekeinek élt, mert a papválasztás után nyújtott békejobbót ellenfelei feltűnő módon visszautasították.

De a mikor dr. *Csernoch* János 1901-ben dr. *Okányik* Lajos kétségbe vonhatóan befolyásával és segítségével a néppárti zászlót itt óriási

menekültünk ki a halál torkából. A biborcsiga halászok mind a tengerbe fultak. Mi pedig mindenüktől megfosztva egy ösvényre tértünk azon reményben, hogy bolyongásunk közben majd csak akadunk valami pásztorkunyhóra.

— Éhség-szomjúság győzött bennünket. Hosszas bolyongás után kunyhókat vettünk észre. Arra felé tartottunk tehát s a kunyhókhoz érve a kapun bekiáltottunk. Kiáltásunkra ez az ember kijött s bevezetett bennünket. A kunyhóba érve tüzet gyújtott, amely kezdetben pislogott, majd hatalmas lánggal kezdett égni. Tagjainkat hájjal dörzsölték, mert olajuk nem volt, engem ő maga, társamat pedig a felesége. Miután visszatért belénk az élet, ruhákba öltöztettek s búzakenyérrel, sült és főtt hússal kínáltak, mialatt maguk köleskását ettek. A következő napon távozni akartunk, de erővel visszatartottak s mi három napot töltöttünk náluk. Midőn elváltunk tőlük, bőven elláttak hús-neművel, s szép állatbőröket adtak. S midőn ez az én jótevőm látta, hogy még mindig erőtlén vagyok, még egy alsó ruhát adott reám, melyet a saját leányáról húzott le, mire a leány valami hitvány ruhát húzott magára. Az alsó ruhát, amint a legközelebbi községbe értem, visszaadtam neki. Így mentett meg minket ez az ember a haláltól.

A nép örömmel hallgatta a beszédet, engem

többséggel diadalra vitte, egyszerre megváltozott a helyzet, megtörtént az összelekezés, még a legsovénabb magyar is a plebános barátságát kereste, a viszony a plebános és a város vezető emberei között nem csak tűrhető, de határozottan szívélyes volt.

Ebben az időben a nélkül, hogy azt a szegény számúzott kereste volna, társadalmunk legsovénabbjai dr. Okányikot a Gvadányi körüli tagságra is ajánlották s felvétele *Egyhangulag meg is történt*. Ebben a körben is kivette a plebános a munkából a maga részét, tartalmas felolvasásokkal s előadásaival, melyeket a Gvadányi körrel társult leányegyesületben tartott, mindenkinek osztatlan tetszését kiérdemelte s mindenki át volt hatva attól a tudattól, hogy tagsága díszére válik a körnek.

Zavartalan volt a barátság és együttműködés addig, a míg a helybeli ev. lelkész Quotidián György, a Gvadányi körnek szintén egy agilis és tiszteletré méltó tagja, nem követte el azt a vakmerőséget, hogy egy megyebizottsági tagválasztás alkalmával volt bátorsága egy városi urat (kivel peres atyafiságban is áll) kibuktatni és saját megválasztatását kieszközölni. Ezért a halálos bűnért Quotidiánnak meg kellett lakolnia; kigolyózták a Gvadányi körből, mert pánszlávokkal, tót választókkal választotta meg magát megyebizottsági tagnak s mert tiszteletet vallalt a helybeli „Kereskedelmi bankban“, mely éppen a „peres atyafi“ pénztárának érdekei ellen létesült. — Persze, ha a „peres atyafi“ lett volna a győztes, akkor ugyanazok a tót választók egy varázsütesre direkt az ázsiai óshazából ide Szokolczára került ősmagyarok ivadékaik lettek volna, — s ha a Kereskedelmi bank a „peres atyafiak“ sorából alakította volna meg a tisztviselői kart, akkor ez ma az ország legmagyarabb pénzintézete volna.

Az első támadás.

No de meg kellett lenni az osztó igazságnak és ha te ütöd az én papomat, én is ütöm a te papodat! Történt, hogy valamelyik tót vagy cseh lap támadást intézett dr. Okányik Lajos ellen s őt nemzetiségi színben akarta feltüntetni. — Dr. Okányik Lajos, ki dr. Csernoch János jelenleg kalocsai ersek úr tanácsát s példáját szokta követni, arra a förmédvényre nem is reflektált. Ezt felhasználva a kör tagok egyike, ki bizonyára saját papjának esetét fájlalta, indítványozta, a kath. papnak kigolyóztatását: a kigolyozás nem történt meg, mert dr. Okányik Lajos miután előbb becsületszavara kijelentette a kérdés békés megoldására kiküldött körülnök előtt, hogy *semmiféle nemzetiségi egyesületnek nem tagja*, kilépett abból a körből, mely őt annak tagságával akkoriban spontán megtszítelte — s most ilyen indokolatlanul meggyanúsította.

Mindenki tisztában volt azzal, hogy a plebánosnak és az evangélikus lelkésznek a körből való eltávolítása csak egyesek egyéni érdekeiből történt. Éppen azért a dr. Okányikkal való érintkezés továbbra is zavartalanul folyt, erre az említett hírlapi förmédvényre s annak követke-

ződik dicseretekkel halmozott el. Nekem is eszembe jutott az eset s így szoltam:

— Légy üdvöz Sotades!

Hozzáptem s megcsókoltam őt. Mire a nép nevetni kezdett. Ekkor tudtam meg, hogy a városban nem szokták megcsókolni egymást az emberek.

Ekkor a közöpre lépett az a derek ember, aki kezdetben szót emelt érdekemben s így szolt:

— Nektek, oh férfiak, ezt az embert a pryta-neumba kelleve meghívnotok, hogy holta napjaig élvezze vendégszereteteteket. Ha háborúban mentette volna meg polgártársatok életét, bizonyára elhalmoztatott volna különféle ajándékokkal.

— Illő és méltányos tehát, hogy most, mikor két polgárnak mentette meg az életét, jutalmaztatok meg őt. Az alsó ruha helyébe, melytől a saját leányát fosztotta meg s amellyel egy bajba jutott polgárt fölruházott, adjon neki a város alsó ruhát és palliumot, hogy mások is kedvet kapjanak az igazságosság gyakorlására s egymás segítségére buzduljanak. Mondjátok ki határozatképen, hogy annak a vidéknek a termése legyen az övék s a gyermekeiké s birtokukban senki se háborgassa őket. Adjatok nekik fejenként 100 drachmát*, hogy házi butoraikat gyarapíthassák. Ezt

* 100 korona.

ményeire senki sem gondolt, a plebános a város vezetőivel épp úgy érintkezett, mint az előtt. Aki ezt nem hiszi, meggyőződhetik róla abból az amatőr fényképfelvételeiből, melyet a szakolczai irgalmasok kertjében az úgynevezett karmelita kertben 1909-ben megörökítettek, s melyen egy asztalnál poharazva és szivarozva látható dr. Okányik Lajos társaságában a helybeli intelligenciának s azok hölgytagjainak éppen az a része, mely magyarságát s hazafiságát legjobban szereti hangoztatni. S itt meg kell jegyezni, ha a társas felvétel valakinek a politikai pártállását is viszatükrözteti, a hogy azt a „Harc az uralomért“ című cikk állítja, akkor mindazok, a kik ezen a fényképen meg vannak örökítve ugyanolyan pánszlávok, mint a miilyenek dr. Okányikot feltüntetni szeretik.

Amidőn azonban a jelenleg vértanuság köpenyegébe bujtatott „vezetőség“ megkötötte az elmebeteg Koch Emillel az ezen lap hasábjain is már ismertetett üzletet s 33.000 koronért *albérlébe adta ennek az örült embernek a szakolczai vadászterületnek egyik fele részét*, melyre évi bér címén alig 400 korona esik, s amidőn dr. Okányik Lajos mint városi képviselőtestületi tag a vezetőségnek ezen eljárása ellen erélyesen tiltakozott, attól a pillanattól kezdve bezáródtak előtte az ajtók, azóta ő a legnagyobb pánszláv, ő azóta a legnagyobb hazaáruló s hogy a bizonyítás még sikeresebb legyen még azt is az ő bűneül róják fel, hogy dr. Blaho Pál a sógora.

A képviselőválasztás.

De kitűnő alkalom kínálkozott a bosszúra is; a koalíció felbomlott, jött a jelenlegi kormány, bekövetkeztek a képviselőválasztások s a hogy megneszelték, hogy dr. Okányik Lajos most akarja egy évtized fáradságával elvetett mag gyümölcsseit learatni s nyilvánosságra került, hogy szeretettel vezetett néptől agrár programmal megbízó levelet akar szerezní, nyomban kiadták a jelszót: lehetetlenne kell tenni s meg kell buktatni azt az embert, aki a Koch-féle üzletet meg akarja semmisíteni.

Ezek a rügök, no meg az irigység is vezette Okányik ellenfeleit ebben az elhatározásukban, mert hát a plebános akkor is csak a nép embere volt, a mikor a vezető urakkal való barátsága a legbensőbb volt. — dr. Blaho Pál akkor is már sógora volt neki, nemzetiségi támadásokban (s melyik ellenzéki vármegyei ember nem részesült már hasonló jókban?) már akkor is volt része.

A kiadott jelszót követte a tett is; Dr. Okányik Lajos volt az egyetlen képviselő jelölt széles e hazában, kinek nem volt szabad programbeszédet elmondani; a főszolgabírósnál akkoriban oly nagy volt a vallásos érület, hogy kegyeletisértés volt néhány embernek a templom körül ácsorogni s oly buzgósággal adták ki a kolerajárvány terjedésének meggátlása céljából a rendeleteket, hogy a választási kampagne alatt csak is a munkapárti választóknak volt szabad gyülekezniök s ezeknek e jogot feltűnés nélkül megadhatták, mert ilyenek a községek java részében nem voltak s a mely községben voltak

az összeget hajlandó vagyok a sajátomból megtoldani.

A nép azonban a szónok nagylelkű ajánlatát nem fogadta el. S ekkor a következő dolog történt.

Hoztak a színházba ruhaneműt és pénzt. Én azonban vonakodtam azt elfogadni. Ők pedig mondanak:

— Állatbőrbe öltözködve nem jelenhetsz meg az esti lakomán.

— Akkor hát ma nem fogok ebédelni, választom.

Mindazonáltal, akárhogyan tiltakoztam is, alsó ruhába öltöztettek s palliumot kanyarítottak a nyakamba. A palliumra állatbőrömet akartam felöltölni, de a nép ezt nem engedte meg.

A pénzt azonban semmi áron sem akartam elfogadni s esküdöztem égere-földre, hogy nem fogadom el.

— Ha erővel szabadulni akartok ettől a pénztől, — mondtam — adjatok oda annak a szónoknak, hogy assa a földbe, mert ehhez kétségkívül ért.

S ettől az időtől kezdve többé senki sem volt terhünkre, senki sem háborgatott birtokunkban.

(Folyt. köv.)

Konrád Ferenc.

egynéhányan, azok a templomokat úgy is következtesen kerülük, tehát a kegyeletet nem sértik, a kolerajárvány veszélyét pedig fel nem idézik.

Mindezek ellenére a választók túlnyomó nagy többsége Okányik köré tömörült s a választás napján a legnagyobb terror dacára is oly impozáns számban jelent meg, hogy mindenki meg volt arról győződve, hogy Okányiknak győznie kell. Miután azonban a választási elnökség másként „határozott“, Okányik — mint jó pap — a vérengzések elkerülése céljából választóit a szavazástól eltiltotta s őket haza küldötte. Száz oka is lett volna a választást petícióval megtámadni, de nem tette először is azért, mert senki sem akarta elhinni, hogy ellenfele az ily módon szerzett mandátumot meg fogja tartani s mert jól tudta, hogy a választási törvény megszorított értelmezése mellett célt nem érhet s ha célt is érhetne, az oly áldozatokkal járna, melyeknek fedezését anyagi viszonyai nem engedik.

Ezt a már annak idején többször is ismertetett eljárást Okányik ellenfelei honmentő munkának szeretik nevezni s hogy törvénytelen és jogellenes eljárásokat elpalástolják, azzal szeretnek kérkedni, hogy Okányik választóival így kellett elbánniök, mert azok mind pánszlávok voltak. Pedig az nem úgy van, mert a munkapárt táborába összegyűjtött paraszti és polgári állású választók, a hatalom mellett mindenkor hősiiesen kitartó emberek, olyan hűsből és verből való tótok voltak, mint Okányik választói s kettejük között csak az a különbség, hogy a munkapárt táborában csak a megfélemlített s reszben a megvesztegethető tótok találtak, a másik táborban pedig az az öntudatra ébredő, józan gondolkodású tót nép volt látható, mely minden politikai pártállásra való tekintet nélkül szeretettel csüng a javaiért, tántoríthatatlanul küzdő papján, kit megbízásával megtisztelni becsületbeli és polgári kötelességének ismeri.

Hibás nemzetiségi politika.

A mint nem volt honmentés a képviselőválasztás, úgy nem nevezhető hazafias cselekedetnek az az eljárás, melyet a járási közigazgatási tisztviselőség s a városi értelmiség egy része követ. Szidalmakkal, alaptalan üldözésekkel, jogtalansággal, erőszakkal nemzetiségi vidéken magyar politikát csinálni nem lehet. A vezetésre pedig csak az arra hivatott egyén vállalkozzék, a kinek nem csak helyén a szíve, hanem a kinek a szénája is minden tekintetben rendben van s a kinek nincs oka attól tartani, hogy actióját akár felülről lefűjják, akár pedig alulról pellengérré állítják. De soha so predikáljon vizet az, a ki maga bort iszik. Miként vállalkozhatik vezetésre olyan valaki, a ki pl. megfosztja választói jogától azt a választót, kinek jogát a törvény biztosítja? Miként legyen bizalommal a nép azon vezető állásban levő tisztviselő iránt pl., a ki a törvények nyit megszegésével nyert megyebizottsági tagságot? Milyen joggal követelhet bizalmat és tiszteletet a néptől az a magyar ember, a ki a nép ajándékával visszaélve azt vagyoni előnyök nyerése céljából más 3 ik idegenre ruhazza? Mit képzeljen a tót arról a magyarságról, mely vele csak akkor törődik, a mikor választásokról van szó, egyébként pedig rá sem hederit s mit képzeljen róla a józanabb elem, mikor még a választás alatt is csak rosszra, erkölcselenségre potyavásra evésre tanítja?

Nemzetiségi vidékeken a magyarságnak emi-nens feladatát kell hogy képezze, mindenekelőtt a minden tekintetben megkívánt tisztaság és erkölcsiség feltekeny megőrzése, másodsorban a néppel való emberséges bánásmód s harmadsorban mindannak megtétele, a mi a népben bizalmat gerjeszt. Csak az tud parancsolni, a ki megtanult engedelmeskedni s így csak az várhat bizalmat és törvénytiszteletet, a ki tetteivel bizalmat tud kelteni s a törvényeket maga is szigoruan tiszteli. A magyarságnak nemzetiségi vidéken a nép között a helye, s amíg erkölcsös, bizalmat gerjesztő s törvénytisztelő tótokkal a nép szívéhez nem fog férni, addig az agitátorok a helyzet urai, addig a tót nép a magyarban csak üldözöjjet fogja látni s addig a nemzetiségi kérdés helyes megoldásra nem is fog találni.

Ezen vélemény helyessége mellett bizonyítanak a tények is. Ha Szokolczán nem a vaskez igazságtalan politikája kultiváltatik, ha nem erőszakolnak fel képviselőnek az 1896-iki választás óta nagyon rossz hírnevű örvendő népszerűtlen embert, ha nem ráncigálták volna elő szinte erőszakkal a nép érkeiért elő-haló dr. Okányik Lajosra, ki igazi népprogrammal lépett fel, a pánszlávizmussal, ha nem alkalmazták a választás alkalmával a hatalmi eszközöket egy a

polgárság által fizetett s eltartott városi tisztviselő által, ha a közhivatali viselő és vezető állásban levő tisztviselők nem fogadnának el ugyan-csak hatalmi eszközökkel szerzett megbízottsági mandátumokat, ha a „Fortuna” társaság nem használja fel nyereszkesedési célokra az olesón kapott vadászterületet stb. stb.: soha senkinek sem jutott volna eszébe a városi főjegyzőnek bizalmatlanságot a szemébe vágni, a városi közgyűlés nem utasította volna el a tisztviselőket azon kérelmükkel, hogy a jubiláris esztendő nyugdíj éveibe 3-szorosan beszámítsák, sohasem határozta volna el a képviselőtestület, a mint azt a f. é. április hó 7-én tartott közgyűlés alkalmával valóban elhatározta, hogy a közgyűlési jegyzőkönyvnek a magyar nyelv mellett tót nyelven is vezetessenek, soha senki sem piszkálta volna, hogy az adókönyvecskék a magyar mellett tót szöveggel elláttassanak s általában sok mindenféle nem történt volna meg, ami csakis a helytelen vezetés s a jogellenes eljárás megtorlására irányuló bizalmatlanságra vezethető vissza, de ami mindig a magyar ügy rovására történt.

Az uralomért a fenn vázolt módon harcolni sikerrel nem lehet s eljön az az idő, amikor a vármegye vezető körei is be fogják látni, — a mint hogy azt gróf Tisza István az ő románjainál már is belátta — hogy csakis a jog, törvény és igazság képes a nép előtt elvesztett bizalmat visszaszerezni s hogy nem nemzetiségi agitátor az, a ki a népet erkölcsiségre, tisztességre és a törvények tiszteletben tartására nyíltan és bátran tanítja. Ha ezt vármegyénkben befogják látni s a nép emberét nem fogják pánszlávként üldözni, a harc az uralomért önként meg fog szünni s a nép jogaiért erkölcsös alapokon küzdő magyarság rövid idő be fogja bizonyítani, hogy az uralmat csakis becsületes eszközökkel lehet maradandóan fenntartani s rövid idő alatt rácsófol a külföldi sajtó azon igaztalan vádjaira, mintha a magyarság csakis erőszakkal és fiókival lenne képes a hegemoniát fenntartani.

Ujdonságok.

Patronázs a Felvidéken.

A Katolikus Patronázs-Egyesület *Pálffy* Sándor gróf vezetésével alig három évi fennállása óta három nevelőintézetet nyitott (Kőbányán, Püspöknevezőn és a sopronmegyei Lorettóban), a hol vallásérkölesi alapon rendszeres munkára nevelik az elhagyott és züllés veszélyének kitett gyermekeket.

Az annyira elhanyagolt Felvidék, a mely még csak egy gyermekmenhelyet sem tudott kapni az államtól, most vegre egy patronázshoz jut, de azt is a kath. társadalmi tevékenységnek köszönheti.

A Kath. Patronázs-Egyesület ugyanis *Znio-váralján* létesít egy új nevelőintézetet a fiatalok büntetéseinek javítására. A vallás- és közoktatásügyi miniszter erre a célra felajánlotta az egyesületnek a vallásalap tulajdonát képező zniováraljai régi jezsuita kolostort 5000 korona évi hasznobéért, a hol mostanáig internátussal összekötött állami tanítóképző volt elhelyezve, melyet a jövő iskolai év elején Stubnyára tesznek át.

A Katolikus Patronázsnak ebbe az új intézetébe leginkább a Felvidék törvényszéki fogházaiból fognak internálni fiatalok bűnösöket, a kiket földműveléssel, kerti és erdei munkával fognak foglalkoztatni.

A Nyitrai Ker. Nőegylet új védnöke. Lapunk mult heti számában megemlékeztünk róla, hogy a Nyitrai Keresztény Nőegylet folyó hó 18-án megtartott rendkívüli közgyűlésén felirattal üdvözölte gróf *Baththány* Vilmos nyitrai püspököt székfoglalója alkalmából s egyben az Egyet védnöki tisztének elfogadására felkérte. Most arról értesülünk, hogy gróf *Baththány* Vilmos püspök az elnökséghez intézett meleghangú átiratban köszönte meg a közgyűlés üdvözlését, a Ker. Nőegylet felajánlott védnökségét elfogadta, az egyesületet jóindulatáról és támogatásáról biztosította, egyben 100 koronát adományozott az egyesület céljaira.

Uj udvari tanácsos. A király dr. *Breznay* Béla budapesti tudomány egyetemi nyilvános rendes tanárnak, sok évi érdemes működése elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi címet díjmentesen adományozta.

A kitüntetett tanár 35 év óta adja elő a budapesti egyetem hittudományi karán az erkölcs- és számos tanítványa van az egész országban, a kik szeretettel gondolnak vissza egykori

tanáraikra s most bizonyára velünk együtt legálább egy röpke szóval küldik meg neki üdvözlőket és jókívánataikat: Ad multos annos!

A főigazgató nyugalomban. *Pirchala* Imre a pozsonyi tankerület kir. főigazgatója április 20-án kelet köriratában arról értesítette a felügyelete alatt álló középiskolák igazgatóit, hogy őt a vallás- és közoktatásügyi miniszter f. évi április hó 1-től kezdve saját kérelmére végleg felmentette állásától.

Ertesülésünk szerint a miniszter igen meleg hangú leiratban méltatta a nyugalomba vonuló főigazgató érdemeit, a ki 40 éves tanári működés után azzal a tudattal távozik fontos állásából, hogy értékes, maradandó becsü szolgálatakat tett a hazai tanügynek és a magyar közművelődésnek. *Pirchala* Imre alapos tudással lépett a tanári katedrara, később az igazgatói és főigazgatói székbe s az ismereteknek azt a nagy készletét, melyvel nem közönséges mérvben rendelkezett vas szorgalommal párosította. Előadási modora higgadt volt, tanári lénye komoly és nyugodt, erélye jóindulattól vezérelt, szigora megfontolt belátással mérsékelt. A pozsonyi tankerület, melynek élén 17 éven át állott, mint értesülésünk nagyobb szabású emléktűnnepp keretében fog bucsúzni érdemes főigazgatójától.

Kinevezés. A pozsonyi ítélőtábla elnöke *Thurzó* Béla trencsényi törvényszéki díjtalan joggyakornokot a pozsonyi ítélőtábla területére díjas joggyakornokká nevezte ki.

A pénzügyminiszter *Detersán* Jenő szombathelyi segélydíjas pénzügyi számgyakornokot ideiglenes minőségű pénzügyi számtisztté nevezte ki a nyitrai pénzügyigazgatósághoz.

Az igazságügyminiszter *Szatmári* Lipót galgóczi járásbírói irnokot a szeniczi járásbírói székhez telekkönyvvezetővé nevezte ki.

Uj katonai plebános. *Fábry* László nyitraegyházmegyei áldozópap, budapesti katonai s. lelkes Nagyszébenbe katonai plebánossá nevezetett ki.

Áthelyezés. Az igazságügyminiszter *Peták* Mihály szeniczi járásbírói telekkönyvvezetőt az érsekújvári járásbírói székhez helyezte át.

Mariacelli hír. A magyar zarándokok előtt is jól ismert *Rehák* Ruperts bencés, a mariacelli kegytemplom sekrestye igazgatóját a stajerszági Zeutzbachba plebánossá neveztek ki.

Eljegyzés. *Pálinkás* János postatiszt Malackáról eljegyezte *Standt* Marianne-t, *Standt* Ferenc érsekújvári tekintélyes iparos leányát.

Lauschmann János határrendőrségi fogalmazó jegyet váltott *Ujjady* Violával, *Ujjady* Béla kir. táblabíró, a zsolnai kir. járásbírói szék vezetőjének leányával.

Hatalyon kívül helyezés. Az igazságügyminiszter *Pisztel* Károly nagytapolcsányi járásbírói irnokot a szeniczi és ifj. *Horák* István szeniczi járásbírói irnoknak a nagytapolcsányi járásbírói székhez történt áthelyezését hatalyon kívül helyezte.

Kirendelés. Az igazságügyminiszter *Hangos* Dezső vágujhelyi járásbírói betétszerkesztő irnokot — önálló működési körrel való egyidejű felruházása mellett a miavai járásbírói székhez mint telekkönyvi hatósághoz hivatalból kirendelte.

Értekezlet a felső kereskedelmi iskola ügyében. *Tichy* Tivadar az Osztrák-Magyar Bank nyitrai fiókjának igazgatója, városi képviselőtestületi tag f. hó 27-re több képviselőtestületi tagot értekezletre hívott meg a Nyitrai létesítendő felső kereskedelmi iskola ügyének megbeszélése céljából.

Mint hogy azonban az összehívó képviselőtestületi tagnak sürögösen el kellett utaznia, az értekezleten *Bozhorn* Vilmos kereskedelmi tanácsos elnökölt, a ki egyuttal előadta is az ügyet. Az előadó mindenekelőtt kifejtette a felső kereskedelmi iskola fontosságát, azután megokolta, hogy mennyire kívánatos, hogy Nyitra egy ilyen intézet létesüljön, Pozsony és Alsókubin között nincs egyetlen egy ilyen iskola sem, 150 nyitrai tanuló idegen kereskedelmi intézetet kénytelen látogatni.

A pozsonyi felső kereskedelmi iskola ifjúsága rohamosan szaporodik, úgy hogy az intézet alig képes már befogadni a jelentkezőket. 1903-ban 108 volt a tanulók száma, ma meghaladja a 300-at.

Mint hogy Nyitra városa állami felső kereskedelmi iskolára nem számíthat, legcélszerűbbnek mutatkozik a községi jellegű kereskedelmi iskola, a mely állami segélyre biztosan számíthat.

Az előadó egyuttal a költségvetést is előterjesztette. E szerint a telket a város adná, az intézet felépítése 200.000 koronába kerülne, melynek amortizációs kölcsöne fedeztetnék: az állam 6000, a pozsonyi ipar- és keresk. kamara 2000, Nyitra megye 2000 koronás segélyből. Egy ezer korona fedezetlen maradna, ezt a város költségvetésébe kellene beilleszteni.

Az iskola fenntartási költségére a beiratási- és tandíjak szolgáltatnának fedezetül.

Az iskola már az 1911/12-ik tanévben megnyílhat két osztályival és ideiglenesen az András-dombi városi házban nyerne elhelyezést.

Az értekezlet egyhangulag elhatározta, hogy az előadó által kifejtett alapon egy Nyitrai létesítendő felső kereskedelmi iskola érdekében határozati javaslatot terjeszt a képviselőtestület elé.

Bérmálás. Nyitra — mint már korábban megírtuk — ma, vasárnap lesz a bérmálás, az alsóvárosi plebánia templomban. Május 7-től 26-ig gróf *Baththány* Vilmos püspök Trencsén megyében fog bérmálni.

Kohl Medárd felszentelt püspök, mint a hercegprímás képviselője f. é. május 14-én Vitenzen, 15-én pedig Nagyköszolányban fogja a bérmálás szentségét kiosztani.

Országos tűzoltó kongresszus. A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség pünkösdi két napján Veszprémben országos kongresszust rendez a tűzrendészetnek törvényhozási uton való rendezése érdekében.

Halálozás. *Sarmaságh* Géza szatmáregyházmegyei áldozópap, szentszéki tanácsos, nyug. főgimn. tanár f. hó 25-én Nagybányán életének 59-ik évében meghalt.

Az elhunyt egyik képzett papja volt a szatmári egyházmegyének, aki a szatmári kir. kath. főgimnáziumnál 23 éven át működött s 1900-tól 1909-ig Nyitra is tanított, ahol a nyitrai püspök, mint a főgimnázium egyik fenntartója alkalmazta. Az irodalom terén is elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki. Még mint szatmári tanár lefordította Lacordaire beszédeit, nyitrai tartózkodása alatt pedig 2 kötetes nagy munkát írt a család, állam és egyház jogai és köteleességeiről a tanítás és nevelés terén, melyet a budapesti tudományegyetem hittudományi karának 2000 koronás pályadíját nyerte el. A Szatmáregyei Hétiszemlének is több éven át szerkesztője volt.

Sarmaságh Géza három év előtt kezdett betegeskedni s azóta nem tudott magához jönni, hol jobban, hol rosszabbul érezte magát, míg most a halál megváltotta szenvedéseitől. Temetése f. hó 27-én ment végbe Nagybányán, ahol utolsó napjait töltötte.

Lutonszky Mór, néhai gróf *Pálffy* János főerdész, Nyitra vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, f. hó 24-én, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, Necpálon, életének 72-ik évében jobbra szenderült. — Az elhunytban *Lutonszky* Ernő edesatyját gyászolja. Nyugodjanak békeben!

Igazgató választmányi ülés. A Nyitra megyei Gazdasági Egyesület igazgató választmányja, f. évi május hó 3-án szerdán délelőtt 9 órakor Nyitra az egyesület székházában (Káptalan-u. 5. sz.) *Mezey* Gyula kir. tanácsos elnökele alatt ülést tart. Tanácskozási tárgyak: 1. Az egyesület emlékirata az állattenyésztés fejlesztése érdekében. 2. Jelentés az üsző és tehén beszerzés és kiosztás tárgyában. 3. A Magyar Gazdaszövetség átirata a határszéli csempészet megakadályozása tárgyában. 4. A Magyar Gazdaszövetségnek a katonaság oktatására vonatkozó átirata. 5. A Magyar Gazdaszövetség átirata az új vámtarifa hatására vonatkozó adatok beszerzése tárgyában. 6. Az O. M. G. E. felhívása a gazdaszövetségen való részvételre. 7. *Emödy* József választmányi tag előterjesztése az új földadó munkálatok tárgyában. 8. *Polónyi* Géza baronfitelepek átvételére vonatkozó leirat. 9. A felügyelőbizottság jelentése a mult évi zárszámadások megvizsgálása tárgyában. 10. A Bars megyei Gazdasági Egyesület átirata védőoltások tárgyában. 11. A Szilágymegyei Gazdasági Egyesület átirata a telepítési törvény megalkotása tárgyában. 12. Érsekújvár város vásári díjszabása. 13. Radosóc község vásári díjszabása. 14. Nyitra novák község vásártartási engedélye és vásári díjszabása. 15. A privigyei főbíró átirata. 16. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének felhívása az egyesületbe való belépésre. 17. Nürnberger Antalnak a tagok sorából való töröltetése iránti kérése. 18. Tudomásul veendő. 19. Kisebb előterjesztések. 20. Netaláni indítványok.

Magyar szentbeszéd Felsőelefánton. Fehérváron hangzott el a felsőelefánti templomban 150 év óta az első magyar predikáció. *Mittuch* József plebános ugyanis az első sz. áldozáshoz járuló iskolai ifjúsághoz magyar nyelven intézte a buzdító beszédet, melyet a tót anyanyelvű, de magyarul már szépen beszélő gyermekek nagy örömmel hallgattak.

A trencsénmegyei tanügy köréből. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a trencsénai állami népiskolánál egy 8-dik tanítói állást szervezett, melyre *Zankó Ernő* szül. *Pflicgel* Iona illavai tanítónőt helyezte át, ennek helyére pedig *Kapla Józsa* okl. tanítónőt nevezte ki. A *berekfalvi* állami iskolához kinevezettek: *Bugalla* igazgatótanítónak *Schlosser* Mária és *Kaszai* Júlia tanítónőknek. *Dietrich* Ernő alsóosztályi nem okleveles tanító engedélyt kapott, hogy az 1911/12. tanév alatt a tanképesítő oklevelet megszerezhesse. *Fabián* Imre csacza-csadeckai állami tanító ellen fegyelmi eljárást rendeltetett el, s az ezt megelőző vizsgálat megojtásával *Sirchich* Lajos tb. főszolgabíró bizatott meg.

Sorozás Nyitrán. Szombaton és hétfőn ejtették meg a katonai és polgári hatóságok a sorozást Nyitrán. Az állításkötelesek száma volt I. korosztályból 159, a II. korosztályból 113, a III. korosztályból 100. Magasabb korosztályú volt I. Összesen tehát 373. Megjelent a sorozáson 196 állításköteles. Az I. és II. korosztályból besoroztattak 25-en. Egy éves önkéntes volt 3. Tanítójelölt 3. A III. korosztályból kevésbé alkalmas 5. Végleges ajánlással mint póttartalekos a mult evekre történt utóállítás folytán I. a póttartalekba került 5. Visszahelyeztetett 97. Fegyverképtelen 45. A főszorozástól távolmaradt az I. korosztályban 57, a II-ikban 62, a III-ikban 59 állításköteles. Ezek közül legtöbben máshol kérték soroztatásukat.

Tűzek a vidéken. Szokolcán f. hó 24-én, a vasárnapról hétfőre virradó éjjel nagy tűz pusztított a külvárosban, az úgynevezett Predmesztiben. A tűz, mely éjjel után fél 2-kor ütött ki, a szalmatetős házakat oly gyorsan emésztette föl, hogy a beun szorult embereket részben az ablakokon át kellett kimenteni. Tizenegy ház égett le, több szarvasmarha, malac és baromfi pusztult el, melyeket az álmából felvert lakosság már nem birt idejekorán kiszabadítani a szűk udvarokból. A kár, mely biztosítás révén részben megtérül, igen jelentékeny. A tönkretutott, segítségére szoruló családok részére hír szerint gyűjtést ohajtanak indítani.

Hradecz közsegen eddig még ki nem derített okból kigyúlt egy ház, és nagy szél csak növelte a veszedelmet. Rövid idő alatt 13 ház és hat pajta égett rommá. Sok háziállat és baromfi is elpusztult.

Az „Élet” 17. száma gazdag és változatos tartalommal jelent meg. Kiemeljük belőle a Vársánap levelet, *Szigethy* Vilmos novelláját, *Rudyard Kipling* fordított elbeszélését, *Lányi Victor* verseit, *Annie Zivenanti* egy szép költeményét, továbbá *Krúdy Gyula* befejezéshez közelgő gyönyörű regényét *Janeironak* csevegése mellett. A többi tartalmas, nivós rovatot is megtalálja az olvasó. Az „Élet” szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, VII., *Damjanich-u.* 50. sz. alatt van.

Német alattvaló -- magyar szavazó. Szokolcáról írják: A f. évi április 7-én megtartott városi képviselőtestületi ülésnek 48-ik tárgyát *Michel* Károlynak községi kötelekbe való felvétel iránti kérvénye képezte. Ezen alkalommal derült ki, hogy ez az úr „német” alattvaló s mind a mellett a képviselő-választási listába fel volt véve, sőt le is szavazott dr. *Kostyál Miklósr*a. Ujabb adat ez annak megértésére, hogy miért nem viseltetnek bizalommal a magyarság iránt a szokolczi tót ajkú polgárok, s miért vannak elkéserevde, ha csak hallják a választást vezető nevét említeni? A városi főjegyzőt a választási lista illetően összeállításáért s a választási elnökösködésért in flagranti „megdicserték”.

Halál az uton. *Varga* Mátyas 45 éves nagymőkei lakos sem hitte volna f. hó 24-én reggel, hogy meghalni megy Nyitrára. Pedig csak orvossgáért ment. Ha tudta volna, hogy ez okozza halálát, dehog ment volna el a patikába. Hát úgy történt a dolog, hogy *Varga* uram a helyett, hogy hazament volna a medicinával, a kocsmába tért be. A kelleténél többet öntött fel a garatra és az orvossgót a helyett, hogy evőkanállal és ketóránkiut vette volna be, bevette egyszerre. Pedig jókora üveggel volt. Még annyi ereje volt az atyafinak, hogy felkúszhatott *Petrovics* János nagymőkei lakos szekere, mely a

hid-utcai *Schlesinger*-féle kocsmába előt vesztegelt. De amint a szekér elindult, rosszullet fogta el *Vargát*, s mire a vámon túl álló szent János szoborhoz ért, már halott volt. Megölte a — gyógyszer, melyet saját észjárása szerint vett be.

Cselédjutalmazás. E hó 23-án szép ünnepély volt báró *Springer* Gusztáv felsőjattói uradalmában. *Pirschel* István tehénész-gazda, ki a felsőjattói uradalomban 43 évig egyházamban szolgált, királyi kitüntetésben és 5 arany jutalomban részesült. A környékbeli uradalmak képviselői, a hatóság és nagyszámú közönség jelenlétében *Thurbóczy* Károly a járás főszolgabírája szép elismerő szavak kíséretében átadta az ünnepeltnek a királyi érdemkeresztet, elismerő díszoklevelet és 5 aranyat. Majd *Molitor* Ferenc uradalmi főszámvevő adott át az uradalom nevében a kitüntetett cselédnek 10 aranyat. — *Mezey* Gyula kir. tanácsos, a Nyitrai megyei Gazdasági Egyesület elnöke nagy tetszéssel fogadott szép beszédben méltatta a hű cseléd érdemeit és a munkás és a munkádó közti jó viszony gazdasági és szociális fontos vonatkozásait. — Végül *Kulesár* Imre alsőjattói plebános mondott beszédet, melyben a cselédséget a keresztényi kötelességtudásra buzdította. Az ünnepség után az uradalom a tornózi vasuti vendéglőben társas ebédet adott, melyen *Mezey* Gyula az ünnepelt cselédre, *Leidenfrost* Károly pedig a birtokosra és annak tisztjeire üritette poharát. — Az ünnepély alkalmából sürgönyileg üdvözölték gróf *Serényi* Béla földmívelésügyi minisztert, *Darányi* Ignácot, a Magyar Gazdaszövetség elnökét és báró *Springer* Gusztáv földbirtokost.

Tűz a nyitrai szörpgyárban. F. hó 24-én egy vaskéményt tisztítottak, illetve égettek ki a helybeli keményítőgyár tőzsomszedságában lévő s *Biss* Adolf tulajdonát képező szörpgyárban. Egy eltévedt szikra lángba borította a háztetőt. A tüzet az udvaron foglalatostkodó *Malik* János fűtő és *Taraba* István előmunkás vették észre. A két munkás nyomban összecsozdította a gyár személyzetét. A munkások lázas sietséggel hozták működésbe a gyár tűzifecskendőjét és rövid idő alatt lokalizálták a tüzet. A tető mintegy két négyszögmeternyi területen elégett. Elegett azonkívül még egy fabódé is, mely padlás feljárásnak szolgált. A kár meghaladja az 500 koronát, mely biztosítás útján megtérül.

Körözött gyujtogató. Gyujtogatás büntetével vádolt *Kral* János 30 éves fenyvesszorosi (Trencsén m.) lakos lakóhelyéről ismeretlen helyre távozván, a trencsénai kir. törvényszék elrendelte a vádolt országos köröztetését.

A vadorzók áldozata. Gróf *Forgách* Károly velcsői birtokán alkalmazott *Hyros* János nevű erdészegéd néhány napja eltűnt. Mindenfelé keresték. Átkutatták érte a nagy kiterjedésű erdő nagy részét, míg végre szerdán reggel a keresők egyik csoportja vérbe fagyva megtalálta az eltűnt erdészegédet. Mellette egy felig lenyúzott őz feküdt. Ebből következtethető, hogy a vadorzók, akiket az erdészegéd alkalmasint meglepett, leütöttek. A vizsgálat megindult, de kevés a remény, hogy a tettesek megkerülnek, mert a környéken elő számos vadorzó egy erősen összetartó bünszövetséget alkot. Több gyilkosság tettesei mindezeideig ismeretlenek maradtak.

Eltűnt fiú. *Guderna* István nyitrai lakosnak van egy 24 éves, *Károly* nevű, félkegyelmű fia. Mikor a zavart pillanat rájön úgy elbujdosik, hogy 2—3 napig hirt sem hallanak felőle. A napokban egyik reggel üresen találták fekhelyét szülei. Cipője ugyan az ágya mellett volt, felöltője a szekrenyben, de *Guderna*ék családi erekyeje, a két értékes aranygyűrűnek nyoma veszett. Bizvást az újjára húzta a fiú. A fiút nap-nap után várták haza a szülők, de csak nem jött. *Guderna* a rendőrségen is tett jelentést a fiú eltűntéről, de nem bírtak a nyomára akadni. Az aggódo szülők azon hiszemben vannak, hogy a félkegyelmű fiú a vízbe ölte magát.

Őzpecsenye Zserén. Még a mult farsangban történt, hogy egy szép napon eltűnt a zserői plebános kutyája. A plebános túvé tette érte az egész falut, határt, de nem birt nyomára akadni. A napokban végre kiderült a titok. A szelid házörző vadorzók áldozata lett. Két fiatal lesipuskás zserői gazda egy holdvilágos éjjelen lesbe ment az erdőbe. Amint a plebánialak mellett elhaladtak a plebános kutyája éktelen ugatással rájuk támadt és egy darabig nyomon követte őket. Az orvvadászokat felette bosszantotta a kutya akadékoskodása. Az egyik gazda lekapta válláról rozoga fegyverét és leterítette az ebet. A legényeknek, kik előzőleg már a kocsmában

is voltak egy kis sziverősítőre, pokoli gondolatuk támadt. Elhatározták, hogy őz gyanánt fogják eladni a kutyát. Megtréfálják majd vele a falu egyik legmódosabb gazdáját, akiknek amúgy is régóta fáj a foga őzpecsenyére. A lelőtt kutyát a mezőre vonszolták és nyomban hozzáláttak tervek kiviteléhez. Bőrét lenyúzták, fejét és lábait levágták, húsát pedig lakásukra szállították. Másnap kora reggel beállítottak *Dalos* István gazda portájára és kilószámra kínálták neki őzhús gyanánt a kutyahúst. *Dalos* megvette az egész készletet, mert farsangvégi murira készült. Az „őzhús” roppantul ízlett a vendégseregnek, csak kissé zsirosnak találták. A két furfangos gazda pedig nagyokat nevetett a markába, a sikerült tréfa felett. A napokban azonban valami fölött összekulönböztek a cimborák és kifecsegték a titkot. A két kutyavadászt feljelentették s az ügy a bíróság előtt nyer majd elintézt.

Himlőoltás. Május hó 7., 8. és 9-én — naponta délután — himlőoltás lesz a nyitrai r. kath. elemi népiskola tantermeiben. Az oltást hír szerint a hatósági orvosok végzik.

Szinészet. *Szabó* Ferenc szintársulata május hó 1-én Nagyszombatba érkezik s még aznap megkezdí előadásainak sorozatát a *Biboros* című drámával.

A nagytapolcsányi kath. legényegylet által rendezett tárgysorsjátéknak 1911. évi április hó 19-én megtartott húzásán kihúzott nyerőszámok jegyzéke.

1, 8, 10, 11, 13, 15, 17, 20, 25, 31, 32, 34, 42, 44, 48, 54, 57, 59, 61, 65, 66, 72, 75, 76, 78, 79, 82, 85, 91, 93, 95, 98, 101, 103, 104, 111, 112, 117, 118, 119, 122, 124, 125, 141, 147, 149, 153, 158, 159, 164, 165, 175, 178, 186, 192, 196, 200, 202, 209, 212, 113, 215, 217, 219, 220, 230, 235, 239, 242, 246, 249, 251, 253, 257, 263, 266, 271, 274, 280, 282, 285, 289, 290, 294, 297, 301, 307, 310, 311, 316, 319, 331, 337, 346, 352, 353, 355, 359, 363, 365, 374, 378, 379, 388, 400, 401, 403, 409, 411, 414, 415, 418, 420, 421, 431, 434, 444, 446, 449, 450, 460, 468, 470, 470, 473, 474, 479, 484, 485, 486, 497, 510, 511, 514, 519, 529, 531, 539, 543, 550, 551, 554, 556, 559, 560, 563, 565, 567, 568, 574, 575, 576, 578, 580, 581, 587, 588, 590, 611, 614, 616, 618, 623, 634, 641, 647, 648, 653, 655, 657, 664, 666, 673, 675, 678, 681, 684, 685, 687, 689, 690, 692, 693, 697, 704, 708, 709, 716, 717, 719, 721, 730, 732, 737, 738, 741, 755, 765, 775, 779, 782, 789, 802, 807, 826, 827, 828, 832, 837, 841, 844, 745, 849, 853, 854, 857, 860, 861, 863, 864, 866, 868, 869, 870, 871, 872, 887, 889, 890, 893, 894, 895, 896, 900, 902, 909, 910, 915, 922, 923, 946, 954, 955, 957, 959, 961, 973, 975, 977, 979, 980, 983, 986, 990, 1002, 1004, 1008, 1010, 1019, 1020, 1021, 1028, 1029, 1030, 1034, 1049, 1050, 1051, 1052, 1056, 1062, 1063, 1072, 1073, 1074, 1077, 1080, 1187, 1094, 1098, 1104, 1107, 1109, 1110, 1112, 1115, 1119, 1122, 1123, 1124, 1126, 1127, 1128, 1138, 1141, 1142, 1134, 1144, 1145, 1146, 1149, 1153, 1167, 1169, 1171, 1173, 1175, 1176, 1182, 1190, 1198, 1202, 1207, 1212, 1213, 1214, 1224, 1231, 1234, 1236, 1239, 1240, 1243, 1245, 1246, 1248, 1250.

Csendélet a Csillag-utcában. F. hó 24-én botránys jeleneteknek voltak szemtanui a csillag-utcai lakók. *Gyuris* Jánosné napszamosnó pletykából kifolyólag nyílt utcán megtámadta *Neumann* Róza varróleányt és ocsmány, tragár szavakkal illette. *Neumann* Róza a bíróságnál keres elégtételt az inzultusért.

Botránny a kávéházban. *Wertheimer* Adolf nagybossányi marhaalkusz hétfőn éjjel ittas állapotban duhajkodni kezdett a helybeli „Központi” kávéházban. A kávéház személyzetét sértő kifejezésekkel illette, s midőn a gazda a botránnyosan viselkedő vendéget kiutasította helyiségéből, tört, zúzott mindent. A rendőrség a garázdalkodót bekísérte a városházára.

Körözött üzletvezető. *Koreisz* József wüssendorfi születésű volt trencsénai üzletvezető gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétségével van vádolva. Minthogy jelenleg ismeretlen helyen tartózkodik, a trencsénai kir. törvényszék országszerte körözteteti.

Elgázolt kis leány. *Stefáne* Ferenc nyitrai vendéglős 5 éves kis leányát, *Annát*, szombaton este 6 óratájban, amint *Brezina* János hid-utcai cipész üzletéből kijött, elgázolta egy fogat. A kocsin ülő *Szlamka* Ferenc kocscist a szemtanuk állítása szerint nem terheli felelősség a balesetért, mert minden lehető elkövetett a baleset elhárítására. A kis leány sérülései jelentéktelenek.

Talált pénztárca. *Weisz* József nyitrai kereskedőség egy fekete börpénztárcát talált szombaton délután a járdán a honvédelaktanya előtt. 12 korona 32 filler volt benne. A talált tárgyat a városházán helyezte letétbe. Később kiderült, hogy a pénztárcát *Balázs* Jánosné komjátí asszony vesztette el.

A Delta diadala. A „Delta” kerítkezésre alkalmas elsőrendű sodronyfonat. Ezt a Delta fontot egy kiváló, régen elismert hazai cég, *Kollerich Pál és fiai* gyártják és szállítják. A Delta egyetlen szegélylivel ellátott bekerítéshez alkalmas anyag, mely kifeszítés után teljesen sima, erős, alakját nem változtatja. Azért a legkeresettebb sodronyfonat. Különösen alkalmas szőlő, gyümölcs és konyhakertek, gazdasági udvarok bekerítésére, legbiztosabb védelem vadkárk ellen. Két minőségben és 6-6 féle huzalvastagságban kapható különféle szelességekben. Kimerítő ismertetéssel és mintákkal, árjegyzékkel készségesen szolgál: *Kollerich Pál és fiai* első magyar sodronyszövet, fonat és szitaárúgyára, Budapesten, IV., *Ferencz József* rakpart 21.

Nyilt-tér.

Borszéki
GYÖGYÉSZÜDITŐVÍZ.

A SZÉNSAVAS ÁSVÁNYVIZEK KIRÁLYA!

„BORSZÉKI”
az ásványvizek királya,
angolkór és
vérszegénység
ellen páratlan gyógyszer.
Mint üdítő és hűsítő ital a legelső minden vizek között.

Főraktár:
BRIX JÁNOS FIA UTÓDA
fűszer-, csémege- és ásványvíz-kereskedőnél — **Trencsén.**

59. 8-15.

CSARNOK

Nagy- és Kisörvistyé története.

— Hely- és művelődéstörténeti tanulmány. —
Oklevelek alapján írta: *Follajtár József.*

V.

Ezen időkben a Vág völgye és vele a szűkebb értelemben vett ezen vidék új és súlyos megpróbáltatásokon ment keresztül. A konstanzi zsinaton máglyára ítélt Husz János követői, mert nem kapták meg a vallás szabad gyakorlatát és egyúttal mert vezérükért bosszút akartak állani, a felszemű Zsiska János vezérlete alatt Holicsnál — a régi kereskedelmi úton — törtek hazánkba és azon haladtak egészen a Vágig.¹

Csehországnagy része a hussiták kezére került, de az egykor oly hatalmas és virágzó országot a tízéves beháború a tönk szélére juttatta; a földművelés szünetelt, a városok polgárai felhagytak iparigaik folytatásával stb. Az általános elszegényedés következtében a hussiták nem találtak segély forrást a sereg ellátására — írja jellemzőn krónikásunk² s a — kiehézett nép, a zsebraknak elnevezett had hazánkra rontott.

A nagyszámú sereg, amely őket itt várta, visszatérésre készítette a rablókat, kik az őket üldözők elől a csontos és mocsaras vidék felé fordultak és annak védelme alatt menekültek hazájukba a honnan nem igen merészkedtek néhány évig megmozdulni (1423.) 1428-ban Prokop vezérlete alatt újból jöttek és Pozsonytól kezdve Bec köig tüzzel-vassal pusztították a vidéket. Az özszerabolt gazdag zsákmánnyal azonban csak az egyik részük takarodott ki, a másik, nagyobbik rész itt maradt. Ez utóbbi betörés alkalmával pusztult volna el a póstyéni régi bencés (és nem templárius) templom, mivel ők mindazt pusztították, mi vallási elveikkel ellenkezett. Hasonlóan a

tatárokhöz, az ő utjokat is pusztulás és vér jellelte; irgalmat csak ott ismertek, hol a nép elfogadta a mindkét szin alatti áldozást.

1430-ban törtek be harmadszor elpusztítván a Nagyszombattól északra terülő részt. Ezután Semptének fordultak, de itt Zsigmond erős sereggel állta útjokat. A mindkét részről sok emberéletbe került véres ütközet után haza vonultak. De a következő évben újból megkísérelték a betörést, mi sikerült is nekik. Zsigmond ezidőben Németországban tartózkodott, az örködésre hivatottak készülletlenek voltak és így a két oszlopban haladók pusztítva-égetve lejutottak Nyitrának menve egészen Lévaig és innen visszafordulva a Felvidékre törtek. Az 1432. évi betörés alkalmával Nagyszombat városát foglalták el és ez volt támadásaiknak központja huzamosabb ideig. Ezen időben foglalták el a vidék több megerősített helyét, hol védve voltak és a honnan megtorlatlanul portyáztak a vidéken. Vidékünkéről csak Mátyás királynak sikerült őket kiűzni. (Kosztolány, Csejte, Sztrázsa) A Henz családban maig is tartja magát a hagyomány, miszerint egy, névleg nem ismert ősök a hussiták ellen tanúsított vitézségeért kapta volna Örvistyét. A Zelenka család pedig úgy tartja, hogy hussita ivadék.

Az egy kézen volt birtok lassan elapozódik. A Kapy családba benősültek szétarabolják, a rosszul gazdálkodók eladják a nekik jutott osztályrészét. A benősültek közül Borju és Henz család tűnnek ki, míg a Kapy családból utolsónak Kapy Vietorin szerepel a községben. Nevét a maig is álló és jelenleg béreslakul szolgáló háza, a Kapyovec tartotta fenn.

1530-ban elpusztult. Az erre portyázó török csapatok rajta ütöttek a védtelen falun, kirabolták és felgyújtották.

1532-ben 7 fizető, 4 szegény és 11 elhagyott háza volt.

1534-ben 6 fizető, 3 elhagyott és 3 szegény házat talált itt az adószedő.

1539-ben 7 nemes telket irtak itt össze.

1540-ben 5-öt. 1546-ban a közbirtokosok mellett már Zay Ferenc is szerepel mint birtokos.

1553-ban 4 porta; 1598-ban 16 ház, 1599-ben elpusztult (leégett) 1600-ban 9 ház, 1608-ban újból felpörkölvé, a dicator csak egy ép házat talált itt. 1609-ben mint leégett van feltüntetve. (O. L. Dicalis conscript.)

Ezentúl esupa belső viszálykodás dül az elaprózott birtokon. Elzálogosítás, tiltakozás, pereskedés váltja fel az addig békés csendet. A török beütések nyomán támadt sebek alig hegednek be, már is új bajok támadnak. A nemes ember akkori elele mi volt más a folytonos háborúnál, s ebben az örvistyéiek mindig ott voltak. Ott az összes felkelésekben. Vagyoniilag azonban sehogy sem gyarapodott a nép; a mi kevéskéje volt, felszívta a gazdagabb tehetősége. Közszájon jár nálunk, hogy rossz termésű években néhány zsák gabona, egy pár cipő árán cserélt gazdát az elaprózott kis föld. A ki pedig felszívta az az ide benősült Hodossy Mihály újhelyi harmincados és utánna Zay Ferenc báró.

Egyik is — másik is nagy szerző volt. Előbbi neje révén — örvistyéi Borjú Erzse — kapott itt részeket — a mostani korcsma volt a kuria — és ezekhez vásárolt egyet-mást, úgy hogy nem sokára a község negyedrésze uralta. Zay vétel és zálog útján lett itt birtokos; szerzeményeit utódjai folytatták, gyarapították. A jelenlegi tulajdonos kezére vétel útján jutott és körülbelül a község határának a felét teszi ki. A köznemes családok birtok viszonyairól az illető helyen szölok.

Kisörvistyé.

A nagyörvistyéi határból kivált ezen kis helység története majdnem pontról-pontra azonos amazéval. Az eltérések inkább birtokosaiban vannak és néhány különös eseményben; ezeket itt közlöm.

A község lakóinak száma 153, kik szintén tótok, vallásra kath. és evangélikusok. Amazok anyaegyháza Póstyén, emezeké Verbó.

A Henz család hagyománya szerint egykor Örvistyé határából szakadt ki, oly formán, hogy az egyik Henz leány kapta hozományul, illetve leány negyednek.

Okmányilag első birtokosaiul a Redech testvéreket találjuk: Mihályt és Miklóst (1336. Nemzeti Múzeum) később a bohuszlavici Maloviecky családot találjuk itt. Maloviecky György és János 1558-ban Zay Ferencnek eladtak itteni birtokrészeiket, és azokba őt az esztergomi káptalan be is vezette.³ 1590. Birtokos volt itt Tarnovszky Mátyás, kinek özvegye és fia János nem akarták kiadni Zay Ferenc fiainak azokat a birtokrészeket, melyeket Mátyás úr eladott volt.⁴

1580-ban Zay László és neje Puchheim felicitás 8000 frtban beirták birtokrészeiket Sembery Balásnak. Az ügylet nem lehetett valami tiszta, mert ellene a többi Zay-ak tiltakoznak annál inkább, mert Sembery csak 4000 forintot adott Zaynak.⁵

Kisörvistyén Hidvéghy Mihálynak a Wesselényi-féle összeesküvés gonosz szellemének is voltak némi birtokrészei, melyeket az említett összeesküvés felfedezése után elvesztett. (Pauler: idézett műben.) Ha nem családóm a szerzemény alapja zálog volt s állott 7 népes jobbágy telekből és azok tartozékaiból. A kamara által 951 frt. 83¹/₂ krajcárban felbecsült birtokra számos pályázó akadt.

Igy Ujfalussy János ddt. 1691. nov. 20, Benyovszky Mátyás mádori titkár⁶ és Hellenbach Gottfried, ki azokat 1692. évi március hó 7-én 500 forintért vette meg.⁷

Azon Hellenbach Gottfried volt ez, ki szerencsés gyógyításai révén az udvarhoz is bejutott és a királynak egy baját sikeresen gyógyítván báróságot nyert.⁸ A Rakóczy-féle felkelésben kamara gróf volt, ezért javait veszté, később kegyelmet nyert (1713. szept. 18. Bécs)⁹ és visszatért. Zsófia nevű leányát Zay Sándor vette nőül kívül az itteni birtok a Zayak kezére került. A családból utolsónak Zay Lajos gróf bírt. Halála után neje gróf Kolorrat Mária eladta Erdődy Ferenc grófnak.

1647-ben főkegyháza a nagyörvistyéi evangélikus egyházak.¹⁰

1754-ben Trautsmundorf Honorius gróf özvegye Zay Teréz a birtokosa.

1815-ben 103 kath. és 10 evang. lakósa volt.

1831. évi kolerában 14-en haltak el.

1866-ban 9-en haltak el.¹¹

A község harangláb-kápolnáját a benne levő egy mázsás haranggal 1871-ben szerezte a 450 frtnyi kegyadományokból.

¹ Timon S. Egit. chron. 60. 1.

² Magyar nemzet tört. Mill. kiad. III. 570. 1.

³ Eszt. kápt. lev. Capsa 26. fasc. 7. N. 10.

⁴ Eszt. kápt. lev. Capsa 23. fasc. 7. N. 29.

⁵ O. L. Nevreg. A. 526. N. 15.

⁶ O. L. Nevreg. A. 999. Nr. 45. és 1004. N. 44.

⁷ O. L. Urb. et Conscript. f. 36/14. és 117/11-15.

⁸ O. L. Liber. Reg. XVIII. 286. ditto Bécs 1686. I. 26.

⁹ O. L. Liber. Reg. XXX. fol. 90.

¹⁰ Pauliny L. idézett mű IV. K. 60. 1.

¹¹ Nagy József dr.: A cholera Nyitramegyében.

Eladó motor!

Egy keveset használt, tiz lóerejű benzin motor eladó. Pleva Emil hirneves mérnök gyári remeke. Eladása az üzlettárs érdekében történik. Cim a kiadóhivatalban.

507/1911. végrh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közzhírré teszi, hogy a nyitrai kir. járásbírósnak 1909. évi V. I. 224. számú végzése következtében dr. Bogsch Károly ügyvéd által képviselt, Büchler Fülöp assakürthi lakos javára 2000 korona s jár. erejéig 1910. évi december hó 5-én foganatosított kielégítési végrehajtás után le- és felülfoglalt és 1440 koronára becsült következő ingóságok, u. m. 1 gázmotor, gépek, kefefélék és egyéb ingók nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nyitrai kir. járásbíró-ság 1910-ik évi V. 224. számú végzése folytán 1800 korona tőkekövetelés, ennek 1909. évi július hó 1. napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 8 kor. 90 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig, **Nyitrán Pár-utca 36. szám alatt leendő megtartására 1911. évi május hó 1-ső napjának délelőtti 11 órája határidőül kintüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szűkség esetén becsáron alul is el fognak adatni.**

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nyitra, 1911. április hó 19. napján.

Vályi Lajos
kir. bír. végrehajtó.

87 1-1

1659/1911. tkvi szám.

Hirdetmény.

Koros, Krenes, Tökésujfalu, Janófalva, Szolcsánka és Nagybölggyén községeknek telekkönyvi betétei az 1886. XXIX., az 1889. XXXVIII. és az 1891. XVI. t.-cikk értelmében elkészítve és a nyilvánosságnak átadtván, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.-cikk 15. és 17. §-ai alapján — ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t.-cikk 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t.-cikk 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889. XXXVIII. t.-cikk 7. §-a és az 1891. XVI. t.-cikk 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket, azok pedig, akik valamely tehertétel átvitelének az 1886. XXIX. t.-cikk 22. §-a, illetve az 1889. XXXVIII. t.-c. 15. §-a alapján való mellőzését megtámadni kívánják, e végből törlési keresetüket hat hónap alatt, vagyis az 1911. évi november hó 15. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t.-cikk 16. és 18. §-ainak eseteiben — ideértve az utóbbi §-nak az 1889. XXXVIII. t.-cikk 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1911. évi november hó 15. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz benyujtsák, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül a betétek tartalma által előbb nyert nyilvánkönyvi jogaikat bármely irányban sértve vélik, — ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. t.-cikk 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1911. évi november hó 15. napjáig bezárólag nyujtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után a betétek tartalmát csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a betétek szerkesztésére kiküldött bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is esatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyujtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A nagytapolcsányi kir. járásbírósnak, mint tkvi hatóság 1911. április hó 8-án.

Váray

kir. járásbíró.

81 2-3

2/1911. biz. sz.

Hirdetmény.

Sissó, Nagycendégh, Kisvendégh, Aranyosd, Chudólehota, Libichova, Alsóréder, Felsőréder és Pochabán község telekkönyvi betéteinek szerkesztésére kirendelt bizottság közzhírré teszi, hogy az 1886: XXIX., 1889: XXXVIII., és az 1991: XVI. törvényekben előírt helyszíni eljárás és pedig egyelőre csupán azonosító 1911. május hó 15. napján az azonosítás befejezte után pedig a bizottság a községben megjelenend.

Ennélfogva felszólítatnak:

1) mindazok, a kik a tkönyben előforduló bejegyzésre nézve okadolt előterjesztést kívánnak tenni, hogy a bizottság előtt, a kintüztött határnapon megkezdendő eljárás alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel;

2) mindazok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, hogy a tulajdonjog tkvi bekebelezését a kintüztött határidőig a telekkönyvi hatósághoz intézendő szabályszerű beadvány útján kieszközöljék, vagy a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okiratok alapján a telekkönyvi bejegyzés iránti kérelmeik előterjesztése végett a bizottság előtt jelenjenek meg, ha pedig telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek az átírással az 1886: XXIX. t.-c. 15-18. és az 1889: XXXVIII. t.-c. 5, 6, 7 és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött bizottság előtt igazolják, vagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos, az átruházás létrejöttét a bizottság előtt szóval elismerje és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyt nyilvánítsa, mert különben jogaikat ez uton nem érvényesíthetik és a bélyeg- és illetékengedély kezezményétől is elesnek.

3) azok, a kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálogjog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ilyen bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jogok törlését kérelmezzék, illetve hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött bizottság előtt megjelenjenek, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Almási Simon,
betétszerkesztő.

Dr. Halaktovics Jenő,
kir. betétszerk. bíró helyett.

Váray,

kir. járásbíró.

86. 1-3.

Nyitra-alvárosi közbirtokosságtól.

13/1911. szám.

Meghívó.

A nyitra-alvárosi közbirtokosság t. tagjai **1911. évi május hó 14-én délelőtt 11 órakor** a városi székház nagytermében tartandó

rendes évi gyűlésre

tisztelettel meghívtnak; amennyiben ezen gyűlés határozatképes nem volna, folyó évi május hó 21-én d. e. 11 órakor, a városi székház nagytermében ugyanazon tárgysorozattal megtartandó gyűlésen a jelenlévők határozni fognak.

Nyitrán, 1911. évi április hó 27-én

Mérey Lajos,

közbirtokossági elnök.

85. 1-1.

3177/1911.

Versenytárgyalási és pályázati hirdetmény.

Nyitraváros képviselőtestülete 1911. évi 125. közgy. sz. a. elhatározta, hogy a város utcáinak és közttereinek tisztogatását, öntözését, továbbá az utcai és házi szemét, valamint a pócegdör ürülék kihordását, az utcák, köztterek tisztításából származó szemét és sár, a házi szemét és hulladék, végül a méntelepen termelt lótrágya anyagának átengedése mellett, továbbá a városi gyepmesteri szolgálatot együttesen vállalati uton biztosítja, amely célból **1911. évi május hó 13-ik napjának délelőtt 10 órájára** a polgármesteri hivatalban tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek.

A zárt ajánlatok a kintüztött nap d. e. 1/2 10 órára a városi iktató hivatalba adandók be, melyeknek borítékára feljegyezendő: „Városi Tanácsnak, Nyitra. Ajánlat a város utcáinak tisztogatására stb.”

Ajánlat tehető a gyepmesteri szolgálat kihagyásával is, valamint külön pályázat adható be a gyepmesteri állásra, amely kérvény ugyanazon időben nyujtandó be és abban a pályázónak életviszonyai, képzettsége és eddigi gyakorlata kintüntetendő, illetőségi és erkölcsi bizonyítványa bemutatandó.

Az ajánlathoz melléklendő a városi pénztárnál 2500 koronának, vagy óvadékképes papirnak letételét igazoló nyugta.

Ajánlattevők ajánlataikkal a végleges jogerős döntésig kötelezettségben maradnak.

A vonatkozó vállalati feltételek és a gyepmesteri szabályrendelet a városi iktató hivatalban (Városház 1. emelet 9. szám) megtekinthetők.

A város fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson.

Nyitra, 1911. évi ápril hó 22-én.

Tóth,

polgármester.

84. 1-1.

Figyelem!**Megérkeztek:****Figyelem!**

Friss lipthói túró
Friss ementhali sajt
Friss gróji sajt
Friss szalámi (magyar)
Friss saláta olaj
Friss uborka ecetben
Friss borecet izletes
Friss ásványvizek

Raffia, kékkő, szőlőkötözőfonál,
finom zabori bor:

1 nagy üveg zamatos bor 45 kr.
1 nagy üveg zabor gyöngye 55 kr.
1 nagy üveg zabori rizling 60 kr.
1 nagy üveg zabori vörös 65 kr.
Öres palackok 5 kr.-ért visszavétnak.

PÉCS EDE kereskedő és szőlőbirtokos NYITRÁN.

83. 1-52.

Verseny tárgyalási hirdetés.

A nyitrai gazdaságban a folyó évben építendő 6 családos családház, gazdálakás és 62 állatra szolgáló istálló iparos munkájára versenytárgyalás hirdettetik.

Az építésre vonatkozó tervek, költségvetések és feltételek a nyitrai ispánságnál megtekinthetők.

Felhívtnak az érdeklődő vállalkozók, hogy zárt írásbeli ajánlataikat 2000 azaz kettő ezer korona óvadék letétele mellett alulírott tulajdonoshoz **1910. május hó 6-ig** annyival inkább adják be, mert a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Nyitra, 1911. április 24-én.

88 1-1

Özv. gróf Esterházy Jánosné.

Eladó gazdasági eszközök!

80 2-2

Egy jó járgány, daráló, szecska-vágó, morzsológép, réti láncos borona, tüskeshenger, ekék, stb. gazdasági eszközök jutányos áron eladók! — Bővebb felvilágosítást

Nyitra, Tóth Vilmos-u. 27. dr. Mérey Tibor irodájában.

WEIGL ANTAL

PAPI- ÉS POLGÁRI RUHAKÉSZÍTŐ
NYITRAN, MEGYEHÁZ-UTCA.

Ajánlja dús raktárát angol és hazai gyártású szövetekből és mindennemű

szőrmékből.

Készít úgy egyházi mint világi urak részére őszi és tavaszi

felöltőket,

téli és nyári idényre divatos

öltönyöket,

továbbá: reverendákat, cimadákat, biretumokat, mucetumokat, bundákat

stb. izlésesen, pontosan és a legjutányosabb áron.

Vidéki rendeléseket pontosan és a lehető leggyorsabban eszközöl.

9. 16-52.

„KOLLARIT“ bőrlemez a jelenkor legjobb tetőlemeze.

Egyedelárusító:
Bäck Márk és fiai
fakereskedők
Nyitra.

Állandó raktár aszfalt, kátránylemez és elszigetelőlemezből

63 7-39

Gyermekjátékok!

Gyermekeknek bükfából erős létrakocsi befestve 6 kor., be nem festve 4 korona, gyermektaliga 1 k., és mindenféle gyermekjáték megrendelhető

(89 1-3)

Filkorn István gyermekjáték
:: készítőnél
Németprónán. (Nyitra m.)

Jelentés Verebély Géza divatárúházából, Nyitra

Az árúház tetemes megnagyobbítása, és az egyes áru-
xxxxxx osztályok áthelyezése végett xxxxxx
mélyen leszállított árak melletti ki-
árusítás már csak 3 hónapig tart.

A vásárló közönség saját érdekét mellőzi, ha ezen kedvező alkalmat elmulasztja és szükségletét nem most fedezi.

Sorozat eladások azon cikkekből, melyek sok helyet elfoglalnak és szoros idényhez vannak kötve:

600 darab gyermek, fiú, férfi szalma és gyökér fonatu kalap, a legújabb kivitelekben.

A jutányos szabott alapárakból:

20% engedménnyel!

Valódi Panama kalapoknál.

10% engedménnyel!

300 db legújabb divatú napernyő remek szép választékban.

20% engedménnyel!

Divatkelmék, selymek voile, zefir, delaine, mosó delaine, batiszt, hadeira ruhavászon cikkek nagy raktára. — Női szabók és nyakkendők mesés szép kivitelben.

20% engedménnyel!

Gyermek és női kötének minden alakban és dús választékban.

Kitünő állású fűzők.

15-30% engedménnyel!

Szőnyeg, függöny és egyéb bu-torozási cikkek. A legújabb linoleum és xyló futók és szőnyegek. Lüstler, mull, madras és vászon függönyök, nyári lakások részére.

Az összes árucikkeknél megfelelő nagy engedmények!

45 10-0

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.

PÉTERFALVAI PAPIRGYÁR
OCEAN G.G.B.

LEGJOBB MINŐSÉGŰ
HAZAI
GYÁRTMÁNYÚ
OKMÁNY, IRÓ ÉS
FOGALMI PAPIROK

KAPHATÓK MINDEN JOBB PAPIRKERESKEDÉSSEN

HIRDETÉSEK

a „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ számára igen jutányos áron felvétetnek Nyitrán, Huszár István úr könyv- és papirkereskedésében, ugyanitt a lapra is elő lehet fizetni.